

Nives Počkar, direktorica Šolskega centra Ljubljana in predsednica društva Ravnatelj

INŠPEKCIJA V PRIHODNOSTI

Pogled direktorice šolskega centra na delo Inšpektorata RS za šolstvo in šport

Inspection of the Future

Inspectorate of Republic of Slovenia for Education and Sport from School Centre Director's Perspective

Javno spregovoriti ali celo pisati o Inšpektoratu RS za šolstvo in šport, ki izvaja nadzor na tvojem delovnem področju, je smela poteza. Pa vendarle bom v prispevku nanizala razmišljanja in predloge za delovanje šolske inšpekcije v prihodnosti. Izhodišča za boljše delovanje le-te so bila že oblikovana v delovni skupini za prenovu Inšpekcije za šolstvo v letu 2020, vendar žal ni prišlo do realizacije oz. do spremembe samega Zakona o šolski inšpekciji.

V slovenskem prostoru pogrešam izmenjavo mnenj o delovanju javnih zavodov na področju vzgoje in izobraževanja ter o delovanju nadzornih organov, saj bi s konstruktivno debato lahko izboljšali delo šol, javnih zavodov in organov nadzora.

Razprava o delovanju inšpektorata z možnostjo oblikovanja predlogov delovanja inšpektorata v prihodnosti je nujno potrebna. Šolska inšpekcija opravlja neposreden nadzor nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov in aktov, ki urejajo organizacijo ter opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja. Ustanove oziroma zavodi, ki opravljajo dejavnost, so vrtci, osnovne šole, glasbene šole, nižje in srednje poklicne šole, srednje tehniške in strokovne šole, gimnazije, višje strokovne šole, zavodi za usposabljanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, organizacije za izobraževanje odraslih, organizacije in zasebniki, ki izobražujejo po javno veljavnih programih, domovi za učence in dijaški domovi. Nadzore opravljajo inšpektorji v mejah svojih pristojnosti, ki so določene v Zakonu o šolski inšpekciji in se nanašajo predvsem na izvajanje dejavnosti skladno z aktom o ustanovitvi vrtca oziroma šole, vpisom v sodni register in vpisom v razvid izvajalcev vzgojno-izobraževalnih programov, izpolnjevanje

pogojev za opravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti, izpolnjevanje standardov in normativov za izvajanje vzgojno-izobraževalnih in študijskih programov, dnevno, tedensko in letno organizacijo dela, ustreznost načrtovanja dela vrtca oziroma šole, letno in sprotno načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela strokovnih delavcev vrtca oziroma šole, dnevno, tedensko in letno obremenitev otrok in udeležencev izobraževanja, izvajanje vpisa in izpisa otrok in udeležencev izobraževanja, preverjanje in ocenjevanje znanja ter napredovanje otrok in udeležencev izobraževanja, uresničevanje pravic in dolžnosti otrok in udeležencev izobraževanja, uresničevanje pravic in obveznosti strokovnih delavcev, ki skladno z določili zakonov, drugih predpisov ali splošnih aktov spadajo v pristojnost šolske inšpekcije, sodelovanje staršev z vrtcem oziroma šolo in njihovo pravočasno informiranost o uspehu in napredovanju, določanje prispevkov staršev in študentov višjih strokovnih šol ter njihovo namensko porabo, organiziranost otrok in udeležencev izobraževanja, vodenje pedagoške dokumentacije in evidenc ter izdajanje javnih listin, postopek imenovanja in razrešitve ravnatelja (direktorja, pomočnika ravnatelja), oblikovanje in vsebino dela strokovnih organov vrtca oziroma šole, izvajanje ravnateljevih nalog, ki mu jih nalagajo zakoni in drugi predpisi s področja vzgoje in izobraževanja, opravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti v skladu s koncesijsko pogodbo, uresničevanje pravic otrok in udeležencev izobraževanja s posebnimi potrebami ter uporabo učbenikov.

Na Inšpektoratu za šolstvo in šport opravljajo redne in izredne inšpekcijske nadzore, hkrati je vloga organa tudi posvetovalne narave v zvezi z ustreznostjo delovanja na določenem vzgojno-izobraževalnem področju. Ker je inšpektorjev glede na potrebe dela premalo, se le-ti v prvi vrsti odzivajo na prijave, žal

“

Vključenost otroka v interesne dejavnosti, ki ne slonijo zgolj na jezikovnem izražanju, kot so športne, izrazne in kulturne, je prepoznana kot pomemben varovalni dejavnik.

(Dr. Anica Mikuš Kos)

”

tudi na vse anonimne, zato posledično pri svojem delu niso naravnani toliko na svetovalno vlogo kot na izvedbo nadzora nad delom. Če si želim odgovoriti na vprašanje, kakšno inšpekcijo oz. inšpektorje bi si želela za naše šole, bi najprej izpostavila vprašanje njihove strokovne usposobljenosti, razumevanja vsebine vzgojno-izobraževalnega dela in sposobnosti komuniciranja, delovnih izkušenj na področju šolstva v vlogi učitelja in/ali ravnatelja. Pri strokovni sestavi inšpektorata bi bilo dobro razmišljati o uravnoveženosti med predmetnimi področji, ravnatelji in pravniki. Prednost bi vsekakor dala ravnatelju, saj ta poleg predmeta vzgojno-izobraževalnega procesa v zavodu pozna tudi večino izzivov pri zagotavljanju spoštovanja vseh področnih zakonov in pravilnikov, ki so v Sloveniji številčni, nedorečeni in dvoumni, pogosto celo nasprotujoči si.

Od inšpektorjev pričakujem dobro poznavanje šolskega področja, ki ga nadgrajujejo z vseživljenjskim učenjem ter zavedanjem nujnosti vsakodnevnega profesionalnega razvoja. Na specifičnih področjih jim mora biti zagotovljena najboljša možna podpora na področju administracije in informacijske tehnologije. Njihov profesionalni razvoj mora biti raznolik, stalen, aktualen in koordiniran.

Inšpektorji bi se po mojem mnenju morali zavzemati za zagotavljanje kakovosti poučevanja in učenja na šolah, imeti bi morali razvita orodja za evalvacijo in presojo, zlasti zagotavljanje kakovosti in sodelovanja vseh deležnikov. Orodje vsekakor ni zapisnik. Kakovost lahko inšpektorji zagotavljajo prek nadzora dejavnosti izobraževanja in dela učiteljev. Inšpektorji bi lahko bili pobudniki širjenja dobrih praks znotraj šol in prenašalci dobrih praks v razvijajoči se sistem. Prek inšpekcijskih nadzorov, obiskov šol, pregleda različne dokumentacije, ki jim jo dajo na razpolago šole, bi lahko oblikovali predloge za razvoj posamezne šole ali celotnega sistema v sistemu kakovosti.

Zagotavljati svetovanje in podporo ravnateljem oz. direktorjem, učiteljem, staršem in učencem naj bo njihova osrednja naloga. V ta namen pa naj, kjer je to potrebno, angažirajo zunanje eksperte ali izvedence. Od inšpektorjev bi pričakovala, da vzpostavijo primerno strukturo za ocenjevanje in po opravljenih inšpekcijskih nadzorih učiteljem in ravnateljem omogočijo posredovanje povratnih informacij z namenom spodbujanja izboljšav, ne pa samo uresničevanja naloženih ukrepov. Sprašujem se, ali bo razvoj inšpekcijske službe oz. inšpektorjev šel v smeri

prevzemanja odgovornosti kot predmetnih strokovnjakov za predmete ali bo to še vedno v domeni zunanjih ekspertov na listi Zavoda RS za šolstvo.

Inšpektorji lahko najlažje zagotavljajo kakovost in prispevajo k napredku, če jih javni zavodi in ministrstva vključijo v razvojne skupine, delovna telesa, da jih obravnavajo kot enakopravne partnerje pri odločitvah na področju šolstva, saj je tu nujna izmenjava strokovnega znanja in izkušenj učiteljev/vodij šol oz. izkušenj iz opravljenih nadzorov.

Na temelju ugotovitev inšpekcijskih nadzorov bi inšpektorji sodelovali pri poročilih in ocenah o delu npr. šole in učiteljev. S poročili bi posledično dosegli vzpodbujanje samoocenjevanja strokovnih in vodstvenih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Samovrednotenje zaposlenih je eden od najboljših načinov za vključevanje zaposlenih v proces spremljanja uspešnosti in določanja višjih ciljev. Samovrednotenje lastnega dela je treba izvajati, če želimo zagotoviti lastno profesionalno rast. Prav zato morajo inšpektorji poznati najnovejše dosežke na področju pedagogike in didaktike.

Nadgradnje sodelovanja inšpekcijskih organov s šolami bi zagotovo bili skupni obiski oz. timski obiski za nadzor preučevanja posameznega primera. Organiziranja timskih ali skupinskih inšpekcijskih nadzorov bi prispevala k delu posameznih inšpektorjev. S tem bi se izognili odstopanju zaved drugim inšpekcijam, ki posamezne nadzore delovanja sistema podaljšujejo. Seveda to zahteva dobro koordinacijo inšpekcijskih organov oz. aktivno vlogo Inšpekcijskega sveta. Skupaj s preostalimi področnimi inšpektorji bi lahko opravili bolj kompleksen pregled delovanja institucije oz. predmetnega področja ali upravljanja šole, z vključitvijo več različnih deležnikov (npr. ustanovitelj, starši).

Vse hitrejša globalna sprememba in zahteve po zagotavljanju trajnostnega razvoja na mednarodni in nacionalni ravni zahtevajo vrednotenje kakovosti in pravičnosti vzgojno-izobraževalnega sistema ter načrtovanje izboljšav, kar vključuje tudi vlogo in delo Inšpektorata za šolstvo in šport.

Želim si, da bi Inšpektorat RS za šolstvo in šport imel večjo vlogo pri ustvarjanju sistemskih rešitev in ne bi bil predmet ocenjevanja civilne družbe, ampak strokovnjakov s področja izobraževanja in poznavanja šolskega sistema. Torej, srečno.